

V. *venir* *Ventúria*, V. *vent* *Venturina*, *venturós*, V. *venir* *Ventussa*, *-ussejar*, *-ussol*, V. *vent* *Venu-da*, V. *vendre* *Venust*, *venustar*, *venustat*, V. *veneri* Qualsevol que sigui l'etim. del cognom balear *Veny*, *Venys*, desaprovem el menyspreu de la fonètica que suposa el suggerir (*AlcM*, a la babalà) que vingui de *VICINIUM: sobretot s'hi oposa la *e* (no de *Ī*); i com que un nom exclusiu d'allà té probabilitat de ser d'origen aràbic no mossàrab la *c*^l llatina no hi hauria pogut caure sinó tornar-se *ċ*.

VER, arcaic per *PRIMAVERA*, ll. VER: «Dels quatre temps del any: estiu, ivern, *ver* e altumpne», «en lo *ver* broten, floren e fullen e ramen los arbres», Lull (*Merav.*, *NCl.* II, 28, 29). I *VidesR*, 59v2, 166r1.

VER, adj., del ll. *VĒRUS*, -A, -UM, 'verdader, veritable'. □ 1.ª doc.: *Homilies*.

«Nulla obra non és bona --- senes caritat --- Donches, frares cars, ajam caritat *vera*, senes ira, senes avarea, --- per zo que la caritat de Déu sia expandida e ls nostres cors», *Hom.*, 2v15. «A --- N'April --- vispe de Urgel, de mi, Arnal de Lordà, s<alut> e *vera* amor, per tots temps; faç-vos saber ---», carta escrita c. 1260 pel senyor de Llordà (Conca de Tremp), PPU-jol, *DocVgUrg.*, 25.2.

En autors del S. XIII. «--- Aquell mal que fet avets / --- / --- Senyors --- / sapiats que no-y merim mal, / car ab ell estam a soldada, / ab ceyll que-ns hic ha enviats / --- / e no us volem negat tener: / que del tot vos direm lo *ver*; / car si us ho teniem nec / aparria que ---», *Set Savís* (S. XIII, v. 2840). «--- La fe --- de creure nostre creador, e --- la sua mare pregar ---, nos aduix a la *vera* salut ---», Jaume I (*Cròn.*, § 1, Ag., 4.4.). «Qui ha *veritat* ha molts amics; *vera* pensa e falsa paraula no han parentesc»; «hom --- amaria més no ésser que ésser --- e açò no és *ver*, segons que rahó ho demostra al humà enteniment», Lull (*Mil Proverbis*, cap. XIX «De *veritat*», § 22); «Vostra virtut és pus *vera* que nulla altra amor», *Art de Contemplació del Blanq.* (*NCl.* III, 108.18).

En el *Consolat de Mar*, les locucions *metre en ver* i *en ver metre* en el sentit de 'provar la veritat d'un fet', apareixen contínuament, en aquesta doble forma, des dels seus capítols més antics: «si lo mercader o aquell qui per ell serà --- ço que desús és dit *en ver metre* poran ---» (cap. XIV, *Pard.*, p. 93) i passim. «--- Per vèure si és vèr so que-ns an dit ---», Reixac (21.10). «Ço que ls doctors de l'Esgleya de Déu han sabut e dit de l'ànima racional ---per revelació divina e per relació de molts ressuscitats---, és *ver*; e molts filòsfs e poetes se són acostats assats a la *veritat*»; «Bé --- és *ver* que aquells qui la *vera* opinió han tenguda --- a honor e reverència de la Mare del Fill de Déu, són estats diversament privilegiats en paradís». I *dir ver* per 'dir la veritat': «no és animal en lo món menys net que fembres; si entens que no-t diga *ver*, pren-te esment de llurs necessitats e malalties ---», BMetge (*Somni* I, *NCl.*, 20.4; II, 77.10; III, 107.11); «cobrant la forma / --- / com fon primera /

hòstia *vera*, / la qual sumí / ---», JRoig (*Spill*, 3798).

Després de l'E. Mj. l'ús de l'adj. *ver* decaigué a la major part del territori lingüístic, fora de les Illes, el parlar de les quals és l'únic que el mantingué viva; fins al punt que donar *vê* com a pronúncia del cat. or. i *vêr* del cat. occ., com fa *AlcM*, és cosa arbitrària, sense gaire sentit: en realitat, una informació falsa. Enlloc a Terra Ferma no s'usa *ver* com a predicat ni com a epítet o qualificatiu independent; i si, en el cas excepcional d'un ús poètic o en altra manera artifi-
ciós, s'arriba a pronunciar, es diu, en masculí *vêr* amb -r sensible en cat. or.¹

Això no solament és així perquè així correspon a la regla dels monosíl·labs, fora del balear (*mar*, *pur*, *cor*, *Ter* etc.), sinó precisament perquè es tracta d'una excepció artificial i purament literària; a l'eclipsi del mot no deixaria de contribuir-hi la fluctuació d'alguns parlants vulgars en la pronúncia de -rt i -r (que tan aviat diuen *márt* per 'mar' com *pár* per 'part'): tant se val que això ho rebutgi la llengua comuna i ho hagi eliminat bastant, car sempre ha restat i resta com una possibilitat creadora d'embaràs o equívoc (amb *és verd* 'és de color verd', pronunciable *vêr*, amb homonímia i insuportables equívocs): això fou, justament, una de les raons de la decadència del mot en el Continent (cf. balear *æz vârt* enfront de *æz vâ* quan no es tracta de color).

En prosa només resta possible amb força literària de recurs emfàtic, generalment com epítet anteposat: «València semblà arran de la conquesta, als catalans ---un *ver* paradís», Carner (*Prosa d'Exili*, 179); o bé sumat amb un d'anàleg: «L'Aguiló --- tenia una manera *vera* i viva d'escriure», Massó i Torrents (*Cinquanta Anys de Vida Lit.*, 21.8f.); en aquestes condicions és un ús elegant, i només llavors sense res de macarrònic.

L'ús viu a Terra Ferma pràcticament es redueix a *ver*, *vera*, com a distintiu en el nom de certes varietats botàniques (i zoològiques): fins i tot això, ocorre aquí amb el femení (*rosa vera*, *ginesta vera*, *tortuga vera*) ben rarament amb masculins: car és poquíssima la gent que tinguin ocasió de dir —o àdhuc sàpiga què significa— *pi ver*: única excepció en què es pronuncia *pi bê* (occ. *pi bê*, val. *pi bêr*), amb -r muda en aquest adjectiu; és cosa coneguda només de bosquerols o gent camperola, i notem que aquí *pi bê* funciona com una unitat lexical bisil·làbica, i per això s'hi ha perdut la -r. Com ha estat sempre de poc comú, i quasi desconegut, l'ús de *pi ver*, ho mostren les alteracions que sofrí en l'antiga poesia popular.²

Ja en els Ss. XVI-XVIII, fins en literatura el mot es troba menys i menys; i fins i tot, en els casos que n'hem espigolat, es nota ja que són d'autors balears: «Creguen-me los trobadors / --- / que tot quant fan és ronyós, / ple de pèls y viciós / ---, / qui de *ver* té poca part», F. d'Olesa (c. 1540), JMBover (*BiEscrBal.* II, 7.13.6); «--- Capellonet atrevit: com tant poc respecte em tens? / que altre cosa haurias feta, si jo fos un femeter? / Com és *ver*, que aquesta espasa / t'obri-ria mil portells / si ---», GRoca Seguí (c. 1780), id.